СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ 1. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.

Рік LIII. Ч. 30. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 10. лютого 1945. No. 30. New York and Jersey City, Saturday, February 10, 1945 Vol. LIII

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

КОНФЕРЕНЦІЯ „ТРЬОХ ПОТУГ" ПОЧАЛАСЬ У ПОНЕДІЛОК

З того, що досі відомо, заключають, що президент Рузвелт, премієр Чорчил та маршал Сталін радять уже від понеділка, десь над Чорним морем. Разом з ними є високі дипльомати і найвищі військові достойники. Вже осягнено, як проголошено, повну згоду щодо дальших воєнних, аліянтських операцій, а тепер радять над політичними справами, в першу чергу над справами Польщі й Югославії, бо вони справляють найбільші трудноші. Наради можуть продовжитись, бо так є, що можна надіятись кожної хвилини німецької місії з предложенням безумовної здачі Німеччини. З того, що тепер дехто заключає, виходилоб, що позиція Сталіна на тих нарадах дуже сильна. Але кажуть, що й Рузвелт сильніший тепер ніж був у Тегерані, бо тепер є вже в Европі міліони американських вояків.

Першими прибули на наради Рузвелт і Чорчил, а в неділю наспів Сталін. Тиждень перед їх нарадами радили воєнні знавці.

ТЕПЕР „ТІЛЬКИ З ОДНИМ ВОРОГОМ"

Обговорюючи вістку про те, що Карпатська Україна готова теж бути злучена з Советською Україною, канадійський „Український Голос" пише між іншим, таке:

„Як довго булаб українська земля поділена між різні держави, так довго ці держави малиб інтерес в тім, аби єднатися проти українців. І тим тяжче булоб українцям виборюти собі самостійність хоч на кусник української землі. Отця трудність — союз сусідних народів проти визвольних змагань українського народу — відпадає з хвилею, як української землі будуть обєднані під одною державою. Замісць чотирьох, або пятьох ворогів, український нарід лишиться тільки з одним ворогом, супроти якого має свою боротьбу за волю і самостійність обмежити. Таким робом є основа вважати обєднання українських земель навіть під одним ярмом за крок вперед в напрямі визволення України. Може цей крок бути болючий і кровавий, але всякий порід є болючий і кровавий. А в напрямі свого відродження Україна переживає тепер свої породові болі. Дивними дорогами веде часом Боже Провидіння до своєї мети".

ЗРАЗОК НЕКУЛЬТУРНОСТИ І НЕТЕРПИМОСТИ

Москвофільський „Свет" помістив у числі з 1. лютого 1945 р. статтю прот. Василія Демидова п. н. „Крушеніе униятских планов". Цей пашквіль, що обіймає малощо не цілу сторону, написаний знагоди смерти митрополита Андрія Шептицького, якого автор представляє „незмінним ворогом Росії і фанатичним противникам східного православія", а теж „австрійсько-німецьким агентом" і. п. Очевидно, що не обійшлося і тут без таких наклепів, що звернені проти „українців-мазепинців" і „сепаратистів" з такими „поетичними" зворотами як „Ще не вмерла Україна, от Кієва до Берліна, а вжеж смердить". Автор каже гордо про себе, що це він в 1914 році, як ввійшли до Львова російські війська підніс у Львові підчас церковної відправи многолітствіє російському цареви і російській армії. Про це, що він написав проти „униятської церкви" вже й не згадуємо! Це в нього „путь нечестивих", що „погибнет", при чому має на думці теперішні політичні події в Галичині, сприятливі для такої „погибелі".

ВИСТАВКА В СТАНИСЛАВОВІ

Советські джерела подають, що 21 листопаду 1944 р. відкрито в Станиславові виставку образотворчого мистецтва художників Підкарпаття. Між картинами виставлено великий малюнок художника Бобиря, на якому показано прогнання німців з Станиславова і малюнок Навроцького „Вїзд Червоної Армії до Станиславова в 1939 році".

ПОСЛАННЯ ПАТРІЯРХА В „ІЗВЕСТІЯХ".

Московські „Ізвестія", офіціяльний советський орган, помістили на передовому місці послання нововибраного російського, православного патріярха Алексія, як теж послання всеросійського церковного собору, в якому кажеться, що престіж церкви ще ніколи не був в Росії такий великий, як тепер. Патріярх говорить головно про геройства червоної армії та потребу суворо покарати „фашистівських проступників.

Кажуть, що проголошення обидвох послань в „Ізвестіях" викликало всюди велику сензацію, бо це перший раз щось таке сталось від вибуху революції в Росії.

ЩЕ ЖДЕ НАС ТЯЖКА БОРОТЬБА НА СХОДІ, КАЖЕ СТИМСОН

З ЛЬВОВА

Советські джерела подають, що у Львові відкрито 22. листопаду м. р. „Дім Червоної Армії", що має велику залю, бібліотеку, читальню. Теж подають про „знамениті наслідки" навчання голов сільських рад, їхніх заступників і секретарів про „державну структуру Радянського Союзу", як і зазнайомлення їх з важнішими рішеннями комуністичної партії і уряду.

ГРАНИЦІ НЕ ТАКІ ВАЖНІ, ВОНИ МІНЯЮТЬСЯ...

Таке заявив Айвор Томас, англійський соціялістичний посол, на зібранню „Ліги Свободи Европи" в Лондоні, промовляючи на тему польсько - російського граничного спору. Казав теж, що суттєвою справою не є те, де мають бути східні границі Польщі, але те, яка то буде самостійність тих поляків, що житимуть на захід від тої границі. Як виходило з його слів, то він сумнівається, чи та Польща, що буде на захід від Лінії Курзона, буде самостійною.

„ТИСЯЧЛІТНА РОСІЯ"

Московські „Ізвестія" пишуть, що в старинним Новгороді відкрито торжественно обнову „памятника тисячліття Росії". Пишуть, що робітники Ленінградської области викінчили різні фігури памятника, а було їх 109, які одначе націсти позбивали. Фігури присвячені тим, що поширяли Росію і творили „русску культуру", як от: Ярослав Мудрий, Минін, Пожарський, славний патріот Іван Сусанін, великі полководці — Александер Невський і Суворов, оборонець Севастополя Нахимов, а далі Ломоносов, Державін, Пушкин, Ґлінка, а ще далі князь Володимир, Дмитрій Донський і „блестяча фіґура Петра 1-го". Є там ще теж і „алегорична фіґура Росії й ангел".

ОБМОСКОВЛЮЮТЬ МОВУ

Большевицькі У. Щ. Вісті в Ню Йорку передають новинку, що „будується новий музей Короленка", знищений німцями. Пишуть про це так: „В останнім числі „Правди України" находиться стаття С. Короленко, дочки славного російського письменника Володимира Короленко". Чи це російське „ко" замісць українського „ка" — не те, що говорить вимовно, яка тепер правда в Україні?

Коли іде про Европу, то советські війська віддалені від Берліна вже всього яких 30 миль, а американські та британські ломлять щораз дужче німецьку Лінію Зиґфрида на заході. Знов на Пацифіку американські успіхи на Филипинах та здобуття Манілі дуже підкопують престіж Японії. Та не зважаючи на те все, каже секретар війни Стимсон, нам прийдеться ще звести завзяту і довгу боротьбу. А це з Японією, бо вона все ще сильна. А що Японія готується до сильного опору, то видно теж і з того, що передало японське радіо, яке підкресляє, що японці не сміють програти боротьби за Филипини. Теж кажеться, що якщо Японія має вдержатись і відгравати якусь ролю у світових справах, то вона мусить ту війну виграти. Америка, кажеться далі, може програти боротьбу за Филипини і проте як держава вдержатись, та так не є з Японією.

ЯК НІМЦІ ЗНИЩИЛИ ВОЛИНЬ?

На нарадах „інтеліґенції Волинської области", промовці, як подають советські джерела, згадували спустошення, яке понесла Волинь під німецькою окупацією. Казали, що німці знищили такі старинні міста як Ковель, Горохів, Берестечко, разом 122 населені місцевості та зруйнували 54,000 селянських господарств.

ЯК БОРОНЯТЬ ПОЛЬЩУ?

Злучені польсько-американські організації в місті Сиракюз, Ню Йорк, помістили дня 28. січня б. р. в двох місцевих ґазетах — „Ди Пост Стендард" і „Америкен Геральд Джорнел" — платні оголошення на цілу сторону під заголовком „Справедлива розвязка польської справи — це основа тривкого світового замирення". В тих оголошеннях подано цитати з письм визначних журналістів про Польщу з відповідними коментарями. Оголошення коштували кілька тисяч долярів. Гроші зібрали провідні місцеві люди і організації, з польськими священиками у проводі.

Подібні акції, діються, як відомо й по інших американських містах, де живуть поляки у більшому числі. В Сиракюз є їх, як проголосили, до 17,000.

„17-та СОВЕТСЬКА РЕСПУБЛИКА"

Так тепер пишуть американсько-польські ґазети про ту Польщу, що її відбили советські війська від німців.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ЯК ІДУТЬ КНИЖКИ?

Один з відділових секретарів У. Н. Союзу, замовляючи кілька примірників Ювилейного Альманаху та ще деякі книжки, видані англійською мовою, пише, між іншим таке:

„Мене дуже цікавить ота кампанія, що її веде „Свобода", а яка пробує отворити нашому народови очі, що вже найвищий час, щоб всі ми взяли собі глибоко до серця — нашу українську книжку, чи книжку про Україну та український нарід... Скажу правду, що я маю сумний досвід з поширюванням української книжки між нашими людьми. І тому навіть боявся до Вас писати і запитати, чи то так всюде є, як у мене. Беріть от наш Ювилейний Альманах. Чи це не втіха, що У. Н. Союз його видав? Цеж разом з Пропамятною Книгою дійсна прикраса хати! Цеж цікава і повчаюча пригадка про наше власне життя! А тут навіть предсідника відділу тяжко мені наклонити, щоб його купив і собі в хаті прочитав! Та, як бачите, таки декого переконав і посилаю Вам тих кілька замовлень. Думаю, що як книжки прийдуть, то може знайдеться більше охочих. Пригадуйте далі нашим людям, що всім нам треба взяти участь в поширюванню книжки, кожному на своїм місці, а як усе те зберемо докупи, то таки мабуть вийде, що поволі поступаємо вперед".

Ми дуже вдячні усім тим, що нас інформують, що діється по місцевостях, а зокрема, як мається справа з поширюванням українських книжок, чи книжок та журналів про Україну, виданих англійською мовою. У відповіди на запити, як та справа представляється загально, скажемо, що від многих місяців нема такого дня, щоби не було замовлень. Але того всього ще таки далі замало. Якби такий Ювилейний Альманах опинився в руках самих тільки відділових урядників, як повинно би бути, то з нього за тиждень і сліду не стало! А чи далі має бути тільки тисяча українських хат, в яких є „Історія України", видана по англійськи? Це так тільки для прикладу. Тому треба усім нам далі дбати про поширювання правди про Україну та український нарід шляхом попирання добрих видавництв, з тим, щоби та правда — у виді книжки — була в першу чергу — в нашій власній хаті.

„ДАЛІ НА ТОКІЙО!"

Ставувши в Манілі, столиці Филипинів, ґенерал МекАртур, командант звільняючих її американських військ, пригадав наперед, що в грудні 1941 року, коли він був примушений виїздити звідси, він обіцяв був до неї вернутися. Потім ґенерал вказав на дальше своє завдання короткими словами: „А тепер далі на Токійо!" Цими словами він як не можна краще зібрав коротко підсумки нашої війни на Пацифіку в минулому й майбутньому.

Пригадка на ту сумну стадію цеї війни, в котрій МекАртурови приходилося покидати Филипини, зовсім на місці, бож чейже всі добре памятаємо, як собі ворог з того виїзду кепкував, які то далекосяглі висновки він робив з того виїзду, як він на всі заставки, і з Токія, і з Берліна, використовував подію для підорвання американського престіжу на Пацифіку й в Азії. Нема сумніву, що багато людей тоді перестало вірити в Америку, а тим самим в засади, за які стоїть Америка. Міліони азіятів, звичаєм примітивних людей, приймають, що про правду й справедливість рішає сила; як Америка показалася слабшою, то видно вона не має ні правди ні слушности. І тому поворот МекАртура має величезне значіння для війни проти Японії в Азії. Це пригадка цим первісним людям з Азії, що Америка велика потуга, що слабою є не вона, а Японія. Як це вбеться добре в свідомість азіятів, то Японії прийдеться за це дорого платити. І поворот МекАртура в Манілу найкраще надається для цього, аби цю лекцію азіятам в голову вбити.

Поворот МекАртура до Маніли закінчує властиво першу стадію війни проти Японії. По здобуттю Маніли вже не багато остається до зроблення для добуття всіх Филипинів під владу Америки, а з тим добуттям добуто від Японії всю зовнішню округу японської імперії, на котру складалися острови на Коралевім морю, Мидвей, Ґвадальканал, Нова Ґвінея, Тирхава, Сайпан й інші острови, котрих добуття так дорого коштували американські збройні сили. Тепер черга приходить на добуття внутрішньої округи, самого серця японської імперії. Що становить цей осередок Японії, каже виразно сама урядова японська пропаґанда, коли вона через офіціяльне радіо закликає японців збудувати на островах корінної Японії, на Кореї, Манджурії й східнім Китаю внутрішню твердиню японської імперії.

Коли ворог так означує внутрішню твердиню Японії, МекАртур заповідає атаку на неї словами: „А тепер наперед на Токійо!". Він не каже, очевидно, де впаде найближчий удар Америки, але він показує виразно, що остаточною його ціллю є то місце, звідки кермується всею японською загарбницькою силою. Навіть як МекАртур каже, „Токйо", то ще не значить, що якраз місто, що зветься Токйом, буде остаточною ціллю дальшої атаки. Столиця Японії може перенестися до Китаю, до Кореї, до Манчука, але деб вона не перенеслася, американські збройні сили будуть бити по японській збройній силі, поки не буде знищений той нервовий і умовий центр, що диригує японською збройною силою. Доперва як він буде знищений, настане мир і на Пацифіку й в Далекій Азії. Не японський, але американський мир.

БОРОНИТИ НЕ ТІЛЬКИ „ЛЬВОВА І ДРОГОБИЧА"...

Американсько-польський діяч, кс. А. А. Сконецкі, пише в газеті „Нови Сьвят" з 5. лютого 1945, що президент Рузвелт видить, як „несправедливо" поводяться з Польщею і болів над тим, та в Тегерані був „переголосований" Черчилем і Сталіном і тепер „бажає боронити вже не так цілости Польщі, але принаймні Львова і нафтових піль в Дрогобиччині". Таке мав президент казати, вернувши з Тегерану. Та, пише ксьондз Сконецкі, „маймо надію, що президент Рузвелт по станніх виступах в сенаті, й конгресі та по ріжних протестах міліонів горожан, здобудеться вкінці на боротьбу вже не тільки за Львів і Дрогобич...", але „в імені Польщі" за „засади, якими повинні кермуватись цивілізовані люди", а проти „відродження деспотизму і варварства".

„РОСІЙСЬКО - УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК".

Академік Л. А. Бухановський, як подають советські джерела, написав про „Працю українських мовознавців в 1944 році", де згадує, що Українська Академія Наук (так її називаєтся у статті) покінчила працю над двома томами „Російсько-україньського словника", які мають понад 2,800 сторін друку. Відповідальним редактором цього словника є М. Я. Калинович, співредакторами: М. Рильський і Л. Булаховський. У статті читаємо, що українська мова, „тобто мова держави, науки і художньої літератури, набула своєї останньої форми під час минулої декади; мова творилась в часі боротьби, яка часто була завзята і вперта".

Далі подано, що професор І. Співак закінчив свою працю „Мова вітчизняної війни", а П. Плюшов, з Київського Університету написав працю під наголовком „Словесний гумор „Енеїди" Котляревського". Та остання праця, як пишеться, „написана по українськи". Ще додамо, що поведено мовознавчу працю при Відділі еврейської культури при Українській Академії Наук під загальним керівництвом проф. І. Співака.

